УДК [37.014.6]

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-9\(17\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0255-9(17)-15)

[ORCID.ORG/0000-0002-8339-9226](https://orcid.org/0000-0002-8339-9226)

МИХАСЮК ОКСАНА

КОСТЯНТИНІВНА

директор Богодухівської гімназії №1

Богодухівської районної ради Харківської області

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ГРОМАДСЬКО-ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено обґрунтуванню інформаційного підходу у системі громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти. Акцентовано, що глобалізаційні тенденції суспільного розвитку трансформують традиційні підходи до організації освітнього процесу та управління закладом загальної середньої освіти. Підкреслено, що для них характерні інтеграційні аспекти, інформатизація та цифровізація освітньої діяльності, що знаходять своє відображення у змінах змісту і структури освіти, запровадженні нових форм, методів, технологій організації освітнього процесу та його демократизації.

Актуалізовано, що глобалізаційні тенденції суспільного розвитку активізують трансформаційні процеси, зокрема у сфері управління освітою.

Закцентовано, що разом із законодавчо визначеним державно-громадським управлінням активно розвивається система громадсько-державного управління, яка зорієнтована не тільки на поєднання зусиль громадських і державних суб'єктів управління, а й на досягнення соціально значущої мети, визначеної громадсько-державними структурами.

Визначено, що теоретичну складову системи громадсько-державного управління становлять: нормативно-правове забезпечення; системний, синергетичний, кібернетичний, діяльнісний, середовищний, інформаційний, ситуативний наукові підходи; основні положення стратегічного, інноваційного, адаптивного, партисипативного, маркетингового та інформаційного видів управління; наукові закономірності та принципи демократичного управління.

З'ясовано, що інформаційний підхід у межах громадсько-державного управління зумовлений активним розвитком інформаційного суспільства та

спрямований на оптимізацію інформаційних потреб і запитів суб'єктів та об'єктів управління закладу загальної середньої освіти.

У статті наведено критерії ефективності системи громадсько-державного управління та розглянуто їх через призму інформаційного підходу.

У результаті проведеного дослідження доведено, що інформаційний підхід – невід'ємна складова системи громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти, що регулює інформаційне забезпечення діяльності закладу освіти.

Ключові слова. Заклад загальної середньої освіти, управління, система управління, управління закладом загальної середньої освіти, громадсько-державне управління, інформаційний підхід, інформація.

Вступ. Глобалізаційні тенденції суспільного розвитку трансформують традиційні підходи до організації освітнього процесу та управління закладом загальної середньої освіти. Зокрема, для них характерні інтеграційні аспекти, інформатизація та цифровізація освітньої діяльності, що знаходять своє відображення у змінах змісту і структури освіти, запровадженні нових форм, методів, технологій організації освітнього процесу та його демократизації.

Законодавчою базою визначено, що одним із принципів освітньої діяльності є державно-громадське управління [8]. Проте у провідних аналітико-прогностичних документах підкреслюється недостатня розвиненість громадської складової у системі управлінням освітою. Акцентується увага на необхідності розвитку та вдосконалення державно-громадського управління, у тому числі, шляхом перетворення у громадсько-державне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає змогу зазначити, що питання громадсько-державного управління висвітлюється у наукових доробках Л. Калініної (організаційні механізми), С. Королук (на рівні закладу освіти), О. Онаць (організаційні механізми), О. Пастовенського (на регіональному рівні).

Доктор педагогічних наук О. Пастовенський визначає громадсько-державного управління загальною середньою освітою як поєднання діяльності

громадських і державних суб'єктів управління, що впроваджують узгоджену освітню політику в інтересах людини, громади й держави на основі демократичних процедур самоуправління та співуправління із забезпеченням пріоритету прав громадськості [7, с.10].

На підставі аналізу теоретичних джерел, характеризуємо систему громадсько-державного управління як цілісність структурованих елементів, що поєднуються субординаційними та координаційними зв'язками, взаємодія яких забезпечує відкритість та інтегративний результат у досягненні соціально значущої мети, визначеної громадсько-державними структурами.

З огляду на вищезазначене, вважаємо, що теоретичну складову системи громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти становлять нормативно-правове забезпечення; провідні наукові підходи, а саме: системний, синергетичний, кібернетичний, діяльнісний, середовищний, інформаційний, ситуативний; основні положення стратегічного, інноваційного, адаптивного, партисипативного, маркетингового, та інформаційного видів управління; наукові закономірності та принципи демократичного управління [3, с.93-94; 4].

Формулювання цілей статті полягає в обґрунтуванні інформаційного підходу у системі громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливого значення, у контексті розвитку системи громадсько-державного управління, набуває запровадження основних положень *інформаційного підходу*, що тісно пов'язаний із перерахованими вище науковими підходами, особливо кібернетичним, який регулює управлінську діяльність на основі координації інформаційних потоків та обробки інформації.

Важливими, у межах даного дослідження, є твердження академіка В. Олійника, який зазначає, що інформаційний підхід можна розглядати як подальший розвиток системного підходу. Вчений доводить – сутність інформаційного методу в тому, що при вивченні будь-якого об'єкту, процесу чи явища в природі і суспільстві, в першу чергу, виявляються та аналізуються найбільш характерні для них інформаційні аспекти. Застосування цього методу дасть змогу розкрити глибинну сутність об'єктів, процесів та явищ, які є предметом дослідження, виявити їх непомічені раніше якості, що дозволить прогнозувати тенденції їх подальшого розвитку [5].

У наукових доробках професора Л. Калініної ґрунтовно висвітлено провідні аспекти феномену «інформація». Як стверджує дослідниця, вивчення вказаного феномену на засадах атрибутивної, функціональної, тезауросної концепції інформації, концепції значення знака, теоретичних моделей інформації (Р. В. Хартлі, А. М. Колмогорова, К. Шеннона – Л. Больцмана) дозволило з'ясувати, що поняття «інформація» визначається як загальнонаукове, яке характеризує матеріальні об'єкти та їх взаємодію на усіх рівнях організації матерії, та лежить в основі процесів управління, самоорганізації й саморегулювання у живій природі та суспільстві; будь-який вид інформації має три основні параметри: зміст, кількість, якість; інформація взаємопов'язана з фактором часу, оскільки вона визначається у певний його момент, має сенс у минулому, теперішньому і майбутньому часі, а для суб'єкта важливим є момент її отримання, передавання, використання, оскільки час є критерієм ефективності функціонування процесів загалом і управління освітою зокрема.

Здійснений Л. Калініною на таких основах теоретичний аналіз генезису та взаємозв'язку видів інформації у хронологічному порядку (фізична, біологічна, соціальна) дозволив вченій узагальнити та конкретизувати найбільш значущі ознаки інформації, які визначають її специфіку: самостійність інформації

стосовно її носія; кількісна визначеність; суб'єктивний характер інформації як результат інтелектуальної діяльності суб'єкта; можливість багаторазового її використання суб'єктами; створення, збереження, копіювання, відтворення і накопичення інформації; збереження інформації у суб'єкта–передавача та суб'єкта–користувача інформації; довести, що властивості інформації пов'язані з її змістом, оскільки вона відображає його дійсність, об'єктивність, правдивість, вірогідність [1, с.75].

Інформаційний підхід у межах громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти зумовлюється швидким становленням і розвитком інформаційного суспільства та спрямований на оптимізацію інформаційних потреб і запитів суб'єктів та об'єктів управління закладу освіти, використання інформаційного забезпечення з метою формування та реалізації громадсько спрямованої стратегії управління, що ґрунтується на соціальному замовленні освітніх послуг.

Виходячи з вищезазначеного, громадсько-державне управління реалізується через створення дієвої системи інформаційного забезпечення управління закладом загальної середньої освіти, ефективну координацію внутрішніх та зовнішніх потоків інформації, електронний документообіг тощо.

У ході дослідження проблеми розвитку системи громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти обґрунтовано критерії ефективності даної системи, а саме: *інформаційна відкритість закладу освіти*, маркетингова діяльність, *дигіталізація освітнього процесу*, стратегічне планування роботи закладу загальної середньої освіти, розвиток мережі органів громадського управління та самоврядування, зв'язки з громадськістю, організація освітнього процесу на основі суспільних запитів, використання ресурсів громадою, проєктна діяльність, фандрайзингова діяльність, краудфандинг у роботі закладу освіти, співпраця із закладами освіти,

партнерство з підприємствами, установами, представниками бізнесу, реалізація концепції громадсько-активних шкіл, якість освітньої діяльності, моніторинг якості освіти, громадський нагляд (контроль), рівень задоволеності учасників освітнього процесу та стейкхолдерів, відповідність організації освітньої діяльності суспільним запитам [2, с. 166-167].

Відтак, слід зазначити, що кожен із запропонованих критеріїв прямо або опосередковано пов'язаний із реалізацією основних аспектів інформаційного підходу у системі громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти. Розглянемо зазначені критерії ефективності через призму інформаційного підходу.

Інформаційна відкритість передбачає надання об'єктивної та вичерпної інформації про діяльність закладу загальної середньої освіти та регламентується дотриманням статті 30 Закону України «Про освіту» [8] щодо формування відкритих та загальнодоступних ресурсів із інформацією про свою діяльність.

Маркетингова діяльність закладу загальної середньої освіти спрямована на вивчення потреб споживачів освітніх послуг, задоволення їх за допомогою більш ефективних і продуктивних засобів ніж у конкурентів, а також забезпечення добробуту окремих споживачів і суспільства в цілому [6, с. 282].

До провідних аспектів маркетингової діяльності у системі громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти відносимо: розвиток комунікативної політики закладу освіти, дослідження ринку освітніх послуг, вивчення освітніх запитів і потреб громадськості, позиціонування закладу, презентаційну діяльність, створення позитивного іміджу закладу загальної середньої освіти. Окреслені напрями залежать від ефективного використання інформаційного управління, налагодження комунікативних зв'язків, формування та регулювання інформаційних мереж тощо.

Дигіталізація освітнього процесу – застосування цифрових технологій в освітній діяльності, управління внутрішніми і зовнішніми потоками інформації з використанням програмного забезпечення та інформаційних ресурсів.

Зв'язки з громадськістю сприяють налагодженню інформаційно-комунікаційних зв'язків із громадськістю, мереж зворотного зв'язку, вивченню, аналізу та формуванню позитивної громадської думки.

Розвиток мережі органів громадського управління та самоврядування впливає на залучення широкого кола громадськості до управління закладом загальної середньої освіти, реалізацію принципів демократичності, інформаційної відкритості та прозорості.

Стратегічне планування роботи закладу загальної середньої освіти відбувається на основі комплексного інформаційно-аналітичного забезпечення, вивчення поточної ситуації у закладі освіти та прогнозування його розвитку.

Організація освітнього процесу на основі суспільних запитів ґрунтується на засадах інформаційного управління шляхом власне їх дослідження.

Використання ресурсів закладу освіти громадою сприяє обміну інформацією між стейкхолдерами та взаємовигідному партнерству.

Проектна діяльність передбачає формування інформаційних зв'язків, розробку та впровадження нових соціально важливих, у тому числі, інформаційних систем.

Фандрайзинг розширює ресурсні можливості закладу загальної середньої освіти через організацію співпраці з фондами розвитку, участь у конкурсах грантів, залучення інвестицій для розвитку громади та закладу освіти.

Краудфандинг у роботі закладу освіти окреслено ще одним критерієм громадсько-державного управління, оскільки за умов ефективної організації сприяє залученню ресурсів для розвитку закладу освіти через об'єднання

зусиль громади, зокрема, через участь у конкурсах соціальних проєктів на онлайн-платформах.

Налагодження співпраці із закладами освіти, партнерство з підприємствами, установами, представниками бізнесу також залежить від налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків.

Реалізація концепції громадсько-активних шкіл орієнтована на перетворення закладу загальної середньої освіти у соціально-культурний центр громади, що надає якісні освітні послуги, демократизацію освітнього процесу, розвиток соціального партнерства, становлення волонтерства, використання ресурсного забезпечення закладу місцевою громадою тощо, та запровадження міжнародних стандартів якості діяльності громадсько-активних шкіл.

Якість освітньої діяльності та сформовані відповідні внутрішні і зовнішні системи забезпечення якості освіти сприяють організації освітньої діяльності відповідно до вимог держави та суспільних запитів.

Моніторинг якості освіти реалізується завдяки отриманню, опрацюванню та аналізу відповідної інформації.

Громадський нагляд (контроль) можна розглядати як певну систему інформаційно-діагностичних заходів, що регламентуються статтею 71 Закону України «Про освіту» [8].

Визначення рівнів задоволеності учасників освітнього процесу та стейкхолдерів та відповідності організації освітньої діяльності суспільним запитам відбувається на основі обміну інформацією між зовнішнім і внутрішнім середовищем закладу загальної середньої освіти.

Таким чином, перераховані критерії ефективності системи громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти ґрунтуються на реалізації інформаційного підходу.

Висновки. Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дає змогу констатувати, що інформаційний підхід – важлива складова системи громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти. Основою даного підходу є інформаційне забезпечення організації освітньої діяльності, що дозволяє оперативно реагувати на запити зовнішнього і внутрішнього середовища закладу, вибудовувати стратегію розвитку закладу загальної середньої освіти на основі соціально значущої мети.

У подальших наукових розвідках слід розглянути інші наукові підходи, які формують систему громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти та їх поєднання із інформаційним підходом.

Використані джерела:

1. Калініна Л. М. Генезис інформаційного менеджменту як галузі наукового знання. *Стратегічні пріоритети*. 2009. №4(13). С. 71-76
2. Михасюк О. К. Критерії ефективності громадсько-державного управління закладами загальної середньої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 Педагогічні науки: реалії та перспективи*. – Випуск 71: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 164 - 169
3. Михасюк О. К. Моделювання системи громадсько-державного управління закладом загальної середньої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. №67, Т. 1: збірник наукових праць. Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 92-96
4. Михасюк О. К. Теоретичні основи громадсько-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом. *Електронне наукове видання «Адаптивне управління: теорія і практика» Серія «Педагогіка» Випуск 2 (3).* 2017. URL: http://am.eor.by/images/adapt/vol3p/17_am_02_03_mykhasiuk.pdf

5. Олійник В. В. Формування інформаційно-аналітичних умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі фахової підготовки *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. Харків : УІПА, 2012. Вип. 37. С. 253–258
6. Освітній менеджмент : Навчальний посібник / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. Київ: Шкільний світ, 2003. 400 с.
7. Пастовенський О. В. Громадсько-державне управління загальною середньою освітою в регіоні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук. : 13.00.06. Київ, 2015. – 44 с.
8. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року №2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 07.07.2020)

References

1. Kalinina L. M. Henezys informatsiinoho menedzhmentu yak haluzi naukovoho znannia. *Stratehichni priorytety*. 2009. №4(13). s. 71-76
2. Mykhasiuk O. K. Kryterii efektyvnosti hromadsko-derzhavnoho upravlinnia zakladamy zahalnoi serednoi osvity. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 5 Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. - Vypusk 71: zbirnyk naukovykh prats/M-vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. Kyiv: Vydavnychy dim «Helvetyka» 2019. s. 164 - 169
3. Mykhasiuk O. K. Modeliuvannia systemy hromadsko-derzhavnoho upravlinnia zakladom zahalnoi serednoi osvity. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii I zahalnoosvitnii shkolakh*. №67, Т. 1: zbirnyk naukovykh prats. Vydavnychy dim «Helvetyka» 2019. s. 92-96
4. Mykhasiuk O. K. Teoretychni osnovy hromadsko-derzhavnoho upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom. *Elektronne naukove vydannia «Adaptyvne*

upravlinnia: teoriia i praktyka» Seriia «Pedahohika» Vypusk 2
(3).2017.URL:http://am.eor.by/images/adapt/vol3p/17_am_02_03_mykhasiuk.pdf

5. Oliinyk V. V. Formuvannia informatsiino-analitychnykh umin maibutnikh inzheneriv-pedahohiv u protsesi fakhovoi pidhotovky *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*. Kharkiv: UIPA 2012. Vyp. 37. s. 253–258

6. Osvitnii menedzhment: Navchalnyi posibnyk/ Za red. L. Danylenko, L. Karamushky. Kyiv: Shkilnyi svit, 2003. 400 s.

7. Pastovenskyi O. V. Hromadsko-derzhavne upravlinnia zahalnoi serednoi osvitoi v rehioni: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra ped. nauk.: 13.00.06. Kyiv, 2015. – 44 s.

8. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 veresnia 2017 roku №2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (data zvernennia: 07.07.2020)

МИХАСЮК ОКСАНА КОНСТАНТИНОВНА

директор Богодуховской гимназии №1
Богодуховского районного совета Харьковской области

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ПОДХОД В СИСТЕМЕ ОБЩЕСТВЕННО-ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ

Аннотация. Статья посвящена обоснованию информационного подхода в системе общественно-государственного управления общеобразовательным учебным заведением. Акцентируется, что глобализационные тенденции общественного развития трансформируют традиционные подходы к организации образовательного процесса и управления учреждением общего среднего образования. Подчеркнуто, что для них характерны интеграционные аспекты, информатизация и цифровизация образовательной деятельности, находят свое отражение в изменениях содержания и структуры образования, внедрении новых форм, методов, технологий организации образовательного процесса и его демократизации.

Актуалізовані глобалізаційні тенденції суспільного розвитку, які активізують трансформаційні процеси, в тому числі в сфері управління освітою.

Акцентовано, що разом із законодавчо позначеним державно-суспільним управлінням активно розвивається система суспільно-державного управління, яка орієнтована не тільки на об'єднання зусиль суспільних і державних суб'єктів управління, а й на досягнення соціально значимої мети певної суспільно-державними структурами.

Визначено, що теоретичну основу системи суспільно-державного управління складають: нормативно-правове забезпечення; системний, синергетичний, кібернетичний, діяльнісний, середовищний, інформаційний, ситуативний наукові підходи; основні положення стратегічного, інноваційного, адаптивного, партисипативного, маркетингового, інформаційного видів управління; наукові закономірності і принципи демократичного управління.

Вияснено, що інформаційний підхід в межах суспільно-державного управління обумовлений активним розвитком інформаційного суспільства і направлений на оптимізацію інформаційних потреб і запитів суб'єктів і об'єктів управління загальноосвітнього навчального закладу.

В статті представлені критерії ефективності системи суспільно-державного управління і розглянуті через призму інформаційного підходу.

В результаті проведеного дослідження доведено, що інформаційний підхід – невід'ємна складова системи суспільно-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом, що регулює інформаційне забезпечення діяльності освітнього закладу.

Ключові слова. Загальноосвітнє навчальне заклад, управління, система управління, управління загальноосвітнім навчальним закладом, суспільно-державне управління, інформаційний підхід, інформація.

OKSANA K. MYKHASIUK

director of Bogodukhiv gymnasium №1 of Bogodukhiv local council in
Kharkov region

INFORMATIONAL APPROACH IN THE PUBLIC-STATE MANAGEMENT SYSTEM OF GENERAL SECONDARY EDUCATIONAL INSTITUTION

Annotation. The paper concentrates on substantiation of an informational approach in the public-state management system of general secondary educational institution. It is emphasized that globalization trends of social development transform traditional approaches to the organization of the educational process and management of general secondary education. It is emphasized that they are characterized by integration aspects, informatization and digitalization of educational activities, which are reflected in changes in the content and structure of education, the introduction of new forms, methods, technologies of educational process and its democratization.

It was actualized that globalization trends of social development activates transformational processes, such as in the educational management sphere.

The author emphasizes, that the system of the public-state management is actively developing as well as legally identified public-state management. The first one is focused not only on the joining together efforts of public and state subjects, but also on achieving a socially significant goal, defined by public-state structures.

It is claimed that the theoretical component of the public-state management are a normative legal coverage; system, synergetic, cybernetic, activity, ecological, informative, situational science-based approaches; fundamental principles of strategic, innovative, participative, marketing and informative management view; scientific laws and principles of democratic management.

It is found that an informative approach within the public-state management is conditioned by the active development of information-oriented society and aims at optimization of informative needs and requests of subjects and objects of management of general secondary educational institution.

The paper presents the criteria of effectiveness of the public-state management system and examines them through the prism of the informational approach.

As the result of this research it is proved, that the informational approach - it is an integral part of the public-state system management of general secondary educational institution, and it regulates an informational supply of educational institution activities.

Key words: general secondary educational institution, management, management system, management of general secondary educational institution, public-state management, informational approach, information.